

София, 27 декември, 1924 год. — IV

Детската литература

Деца въ училището живѣятъ въ особена атмосфера, дето книгата имъ се налага сама по себе си. Отъ читанките и христоматии тѣ се запознаватъ съ откъслци отъ разни автори, които будятъ тѣхния интересъ. Въ училището тѣ добиватъ знания за животни, земи, столици, морета, което дразни и възбужда детската фантазия и предизвиква интересъ къмъ нѣщо по-ново, по-неизвестно, по-любопитно и увлекателно.

Тоя интересъ на детето може да бѣде задоволенъ само съ четене на книги вънъ отъ училището.

Най-много пленява и увлича децата фантастичното, героичното и комичното. Ето защо народнитѣ приказки толкова много харесватъ на децата. Въ тия приказки се преплитатъ почти феерично и тритѣ горни елемента.

Съ нищо не могатъ да се заменатъ като четиво на децата народнитѣ приказки и легенди изъ стария заветъ.

Народнитѣ приказки, така както се разправятъ отъ самия народъ, иматъ форма кристализирана и свършена като стихъ. Така взети приказки сѫ най-добри за децата. По разнитѣ сборници на народнитѣ приказки, обаче рядко се срещатъ приказки записани въ тѣхната идеална форма. Тѣ или сѫ разправени отъ нѣкои неуспѣли разказвачъ, който я е развалилъ, или пъкъ сѫ развалени отъ литературния вкусъ на самия записвачъ.

Преработени отъ писатели приказки сѫ винаги развалени приказки, още повече ако автора е превзетъ литературно или маниерно писачъ.

Стиховетѣ за децата трѣбва да бѣдатъ леки, звучни и главно богати съ образи прости, но силни.

Народнитѣ пѣсни — поговорки за деца сѫ често безсмислени, но сѫ богати съ звучностъ и преплитане на думи, образни и внезапни.

Стиховетѣ за по-възрастни деца трѣбва да иматъ тонъ декламаторски.

Въ последнитѣ две-три години повечето отъ нашитѣ писатели сѫ впуснаха и въ полето на детската литература. Преценката на тѣхнитѣ работи до сега е дадена само отъ приятели тѣ имъ.

Любовта къмъ книгата и интересъ къмъ литературата, ако не се развие у човѣка още когато той е дете, не може да се развие никога.

За по-малкиѣ деца книгата трѣбва да бѣде едновременно и книга и играчка.

Министерството на Народното просвѣщение до сега не е полагало особено грижи за детската литература, а то би трѣбовало да съзнае, че най-големия неговъ помагачи сѫ които пишатъ за децата.

При днешнитѣ скъпи цени на книгата трѣбва да се направи нѣщо, та и най-бедното дете, което ходи на училище да има освенъ учебницитѣ и други свои лично негови си книги.

Държавата дава субсидии за насадени дръвчета, за фурни за печене на сливи, за отгледани породисти свини и прасета, а за ония които садятъ най-хубавитѣ цвѣта въ човѣшката душа нѣма никаква грижа.

Елинъ Пелинъ

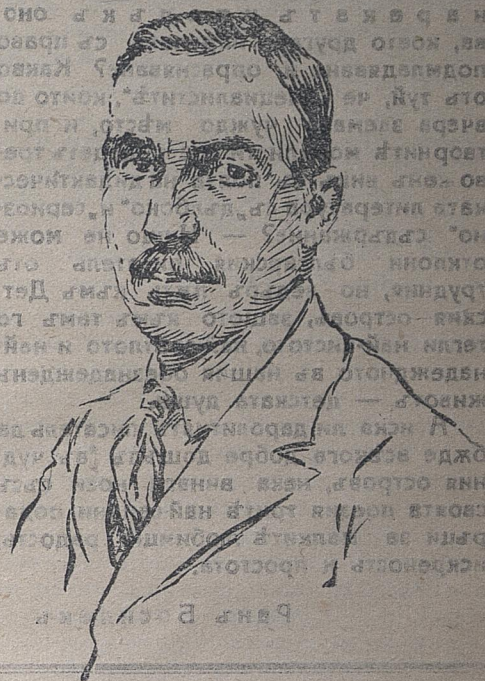
Детският островъ

Ние всички знаемъ тоя пленителенъ островъ. Той живѣе въ нашитѣ спомени за онова хубаво време на чиста вѣра и безгрижна радостъ. Кой може да забрави честититѣ дни на своето детство? Детскитѣ очички, за които всичко е ново, всичко е хубаво изпълнено съ животъ, виждатъ наяве приказния свѣтъ на чаровнитѣ сѣнища. За тия очички чепатата тояга е крилатъ конь, тъмното и прашно жгълче подъ масата — царски дворецъ, дѣдо Господъ — бѣлобродъ старецъ, който ходи по земята, а слънцето — чудноватъ великанъ, когато слънцсва майка не може да насили съ двѣтѣ пещи хлѣбъ. Детето не знае още бодливитѣ прегради на времето и пространството, нито тежкитѣ окови на невъзможното. То притежава вълшебния килимъ, отъ който всичко се вижда и съ който навсякъде се отива.

Ние всички знаемъ Детският островъ. Защото всички сме били нѣкога тамъ. Но бурнитѣ вълни на живота неусѣтно ни отдалечаватъ отъ него. Почваме да не разбираме малкиѣ островяни. Захващаме да гледаме на тѣхъ презъ очилата на „дългогодишния опитъ“ и „житейската мъдростъ“. А това най-много пречи да видимъ и почувствуваме детската душа. И често, безъ да щемъ, ние забравяме, че сме били деца и не оставаме децата да изживяватъ своето детинство.

И чудно ли е тогава, че когато изпаднемъ въ Детския островъ, насъ ни посрещатъ като чужденци? Чудно ли е, че и ние самитѣ се чувствуваме чужди на децата и не знаемъ какъ да имъ говоримъ, за да ни обикнатъ и разбератъ?

А децата се привързватъ отъ все сърце само къмъ сладкостимитѣ гости на своя островъ, които ги обичатъ и разбиратъ. Колкото по-простичко и искрено имъ разказватъ тѣ, толкова по-скоро спечелватъ тѣхнитѣ сърца. Тѣ обичатъ оня чудноватъ педя човѣкъ лакетъ брада, който имъ

Скица отъ Ари-Калъевъ
Елинъ Пелинъ

носи свежия мирисъ на зелена трева и сладкия шепотъ на народната приказка.

По стѣпкитѣ на педя човѣкъ ланетъ брада сѫ достигнали до дивинъ островъ и великиѣ безсмъртници на словото. Всѣки истински поетъ носи въ душата си чистата вѣра и свѣтлата надежда на невиненъ младенецъ. А въ душата на всѣко дете живѣе поетъ. Затова истинскиятъ поетъ и детето се обичатъ и разбиратъ единъ другъ. Затова мнозина поети, като авторитѣ на „Дивитѣ лебеди“, сѫ се поселили за вѣчни времена въ Детския островъ.

Къмъ тся островъ обръща погледъ вече и българскиятъ писателъ. За него до вчера живота на детето бѣ непозната земя. Той съкашъ не виждаше животворното слънце надъ детския островъ, за който отдавна пѣха и разказваха неговитѣ събратя въ дру-

ПОДЛИСТНИКЪ

Детска антология

Кацна брѣмбаръ на трѣнка

Кацна брѣмбаръ на трѣнка
И захвана да брѣмбаръ еси
Заслуша го мушица
Съсѣ замръзна душата
Слуша, слуша — полетѣ
Доро, буйно завъртѣ
Надойдохъ комари
Сѣ ергени, сѣ стари
Поглеждахъ играта
Хареса имъ мухата
Пуси стари ергени
Всѣкому се дожени
Кола слънце залезе
Страшна карва излезе
Задрѣнкахъ ножове
Затрещяхъ колове
Дочу паякъ кавгата
Затрепѣ му душата
Тѣнка мрежа нарами
И на ловъ се нахани
Видѣ брѣмбаръ отъ трѣнка
— Паякъ, паякъ, забрѣкна!
Уплаши се мушица
Тая малка душица
Остави си играта
И забѣгна въ гората
А комари вилнѣятъ
Бой се биятъ, кръвъ лѣятъ
Никой отъ тѣхъ не сѣй

Какъ се паякъ тамъ вѣсти,
Тѣнка мрежа долови,
До единъ ги излови.

Елинъ Пелинъ

Вечеръ

Златенъ огънь въ огнище грѣе,
Златно злато по стѣнитѣ се лѣе.
Седна баба, до нея дечица,
Наредени глава до главица,
едно въ друго раменцата свѣрли —
на стѣната сѣнкитѣ имъ спѣрли.
Приказкиѣ баба не забравя,
все разправя, разправя, разправя,
какъ отишла Мара пепелешка
въ дворецъ сѣ златната си дрешка,
какъ се тъкмо на кракетъ хвана
чехълчето, какъ царица стана.
А децата слушатъ като нѣми —
сѣнкитѣ имъ ставатъ по долѣни.
Приказкиѣ баба не забравя,
все разправя, разправя, разправя,
за она дълга, дълга зима,
дето толкова много вълци има!
И за вълча, що го лѣга лиса,
та гората цѣлата се слиса.
А децата слушатъ, срднощъ стана —
сѣнкитѣ имъ стигнаха тавана.

Приказкиѣ баба не забравя,
все разправя, разправя, разправя,
за онова страшно, дето мина,
и на топка влѣзе презъ кумна,

а децата слушатъ уморени —
сѣнкитѣ имъ вече сѫ стопени...

Само вънка тихо месецъ грѣе
и на прага клонетѣ люлѣе,
само тихо шумолѣтѣ липитѣ
и разправятъ приказки звездитѣ...

Дордъ Габѣ

Слънчогледъ

Въ бабина градинка
Глъчъ и смѣхове;
Слънчогледъ тамъ свесилъ
Жълти цвѣтове.
Струпватъ се край баба
Внучета отвредъ:
— Откъсни ни, бабо,
Сладки слънчогледы!
Баба имъ привежда
Златни цвѣтове
И ечатъ въ превара
Звѣнки гласове:

— Откъсни за мене
Азъ съмъ най-големъ!
— По-напредъ за мене,
Той си кжса самъ.
— За мене, за мене,
Живко да потрайлъ!
— Азъ пъкъ и не искамъ,
Бабинка си знай.
Знае баба, знае:
Всѣкому по редъ —
Всѣки да опита
Бабинъ слънчогледъ.

Ранъ Босилекъ